

ԵՆԸ ՆԵ ԺԵՅԴՄՈՒՄՆԸ
Online Archaeology

- სამშვილდის ნუმისმატიკური ბანძი - დავით ბერიკაშვილი, მაია პატარიძე 99
- **სტატიები** 106
- სამარხი სტელები ანტიკური ხანის იბერია-კოლხეთში ირაკლი ანჩაბაძე 106
- კულტურათა დიალოგი კულტურათა გზაჯვარედინიდან საქართველოს კულტურული ძეგლებთან აშორებულ კახიძე 117
- **თვალსაზრისი** 127
- ახალი აღმოჩენები ორთვალა კლდეში, პალეოლითის ახლებური ხედვა და კვლევის ახალი ამოცანები ნიკოლოზ თუშაბრამიშვილი 127
- **მუზეუმი და არტიფაქტები** 182
- ნიკო ფიროსმანის სახელმწიფო მუზეუმი (მირზაანი) მაია ჩოლოყაშვილი , ირმა დოლიძე 187
- **გაიცანით საქართველო** 206
- გოხნარი - ქეთევან დიღმელაშვილი 206
- მცხეთა - კობა კობერიძე 209
- **საეკლესიო ძეგლები** 226
- საირხე - ზურაბ ბრაგვაძე 226
- **ცნობისათვის** 252
- სათხის მონასტრის წარწერა - გიორგი გაგოშიძე 252

სამშვილდის ნუმისმატიკური ბანძი

დავით ბერიკაშვილი
მაია პატარიძე

2018 წელს საქართველოს უნივერსიტეტის სამშვილდის არქეოლოგიური ექსპედიცია კვლევებს აწარმოებდა სამშვილდის ნაქალაქარის ციტადელსა და სიონის უბანზე. კვლევებში საქართველოს უნივერსიტეტისა და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტების გარდა ჩართული იყვნენ საქართველოს ეროვნული მუზეუმის, მონრეალის უნივერსიტეტის (კანადა), კალაბრიისა (იტალია) და კრაკოვის უნივერსიტეტების (პოლონეთი) სხვადასხვა დარგის მკვლევარები.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა ციტადელში მიმდინარე არქეოლოგიური სამუშაოები. აქ ერთ-ერთი თხრილის სათავსის განმენდის დროს, იატაკის დონეზე გამოვლინდა მონეტების განძი, რომელშიც სხვადასხვა ზომა-წონის 200-მდე ნომინალია გაერთიანებული¹. გათხრებმა დაადასტურა, რომ სათავსში, სადაც აღნიშნული განძი აღმოჩნდა, იატაკის დონეზე განვითარებული შუა საუკუნეებისთვის დამახასიათებელი მოჭიქული ჯამები და მინის ჭურჭელი *In Situ* მდგომარეობაში იყო. სათავსის წინასწარული დათარიღებისთვის სწორედ ეს ჭურჭელი გახდა მნიშვნელოვანი, რომელიც პარალელური მასალების მიხედვით XII-XIII სს-ს განეკუთვნება. თუმცა, რა თქმა უნდა, მონეტების განმენდითი-საკონსერვაციო სამუშაოებისა და სრულყოფილი ნუმისმატიკური კვლევების შემდეგ, აღნიშნული არქეოლოგიური კონტექსტისა და თარიღების შესახებ გაცილებით მეტის თქმის საშუალება გვექნება.

¹ მონეტები განმენდითი-საკონსერვაციო სამუშაოები მიმდინარეობს საქართველოს ეროვნული მუზეუმის რესტავრაცია-კონსერვაციის კვლევითი ინსტიტუტის პირველადი დამუშავების ლაბორატორიაში (კონსერვატორ-რესტავრატორი ნ. თავართქილაძე). მათი ზუსტი რაოდენობის განსაზღვრა მხოლოდ ამ სამუშაოების დასრულების შემდეგ გახდება შესაძლებელი.

საქართველოს უნივერსიტეტის სამეზვილდის არქეო-
ლოგიურმა ექსპედიციის მიერ ამავე სათავესში 2017
წელს აღმოჩენილი მონეტები

1. სპილენძის მონეტა, 2,86 გრ. 15/14 მმ, 1187 წ. ან 1210 წ. ქორო-
ნიკონი არ იკითხება. დამლა, ვარდულის ფრაგმენტი. არაბუ-

ლი ზედწერილი: დედოფალი დიდებული, მშვენება ქვეყნისა და სარწმუნოებისა, თამარ, ასული გიორგისა, მესიის თაყვა-
ნისმცემელი.

2. სპილენძის მონეტა, 4,78 გრ. 17/16 მმ, გიორგი IV ლაშა (1210-1222 წწ.), ქორო-
ნიკონი 430=1210 წ. ასომთავრული ზე-

დწერილი: ზედწერილი: "გიორგი, ძე თა-
მარისი. სახელითა ღვთისაითა იქნა ჭედაი
ვერცხლისა ამის ქორონიკონსა 430 (=1210
წ.) არაბული ზედწერილი: "მეფე მეფეთა,
მშვენება ქვეყნისა და სარწმუნოებისა,
გიორგი, ზე თამარისა, მესიის მახვილი".
დამლა.

3. სპილენძის მონეტა, 3,54 გრ, 22/21 მმ. მონეტა ფაქტობრივად წარმოცილია, ვვა-
რაუდობთ, რომ ფაქტურით ის უფრო ილ-
დეგიზიდურს მიეკუთვნება.

4. სპილენძის მონეტა, 4,03 გრ, 16/14 მმ. ხუთკუთხა ფიგურიანი ჩარჩო, ცენტრში
გიორგის სახელის ინიციალი „გ“ ასომ-
თავრულად. ხვეული ვარდულის ბუდეე-
ბის ფრაგმენტი. გიორგი III (1156-1184 წწ.)
არანესიერი ჭედვის, თარიღი არ აწერია.

THE TREASURE OF NUMISMATIC SAMSHVILDE

David Berikashvili

Maia Pataridze

In 2018 the expedition of Samshvilde of Georgian University was conducting a research in the citadel of former city of Samshvilde and Sioni section, apart from the specialists of the University of Georgia and the National Agency for Cultural Heritage Preservation, the Georgian National Museum, Researchers from various fields of Montreal University (Canada), Calabria (Italy) and the University of Krakov (Poland) were involved in it.

The archeological works conducted in Citadel turned out to be especially important. During clearing one of the trench spaces, on the level of the floor, was detected the treasure of coins, in which are united different size and weight 200 nominal values¹. Excavations proved that in the storage place where this treasure was found, on the level of the floor, glazed bowls and glass vessels were also discovered in the Situ position typical for developed middle ages. For preliminary dating of the storage room exactly this vessel became important, which according to parallel materials belongs to XII-XIII cc. However, after cleansing and conservation work of coins and thorough numismatic studies, we will have a chance to say more about the archaeological context and dates.

¹ Coins Cleaning and conservation works are underway in the primary processing laboratory of the Georgian National Museum of Restoration-Conservation Research Institute (Conservator-Restorer N. Tavartkiladze). Determination of their exact quantity will only be possible after completion of these works.

COINS DISCOVERED IN 2017 IN THE
SAME STORAGE PLACES BY THE
ARCHAEOLOGICAL EXPEDITION OF THE
UNIVERSITY OF GEORGIA

1. Copper coin, 2,86 gr. 15/14 mm, 1187 year or 1210 year, Choronicone is not readable. Stamped mark, fragment of the rose-like. Arabian Inscription: Majestic Queen, Beauty of the Country and Faith, Tamar, daughter of George, the Messiah's admirer.
2. Copper coin, 4,78 gr. 17/16 mm, "George, IV Lasha (1210-1222 ww.), Choronicone 430 = 1210 y. Capital letters inscription:" Giorgi, the son of Tamar, in the name of the god forging the silver for this choronicone (Byzantine 532year Cycle). Arabian inscription: "the king of the kings, the beauty of the country and religion, Giorgi, The son of Tamar, the dagger of Messiah". Stamped mark.
3. Copper coin, 3,54 gr., 22/21 mm. The coin is actually erased, we suppose, that is likely to belong to ildegizid in texture.
4. Copper coin, 4,03 g, 16/14 mm. The five-squared figure frame, in the center is the name with initials of Giorgi "G" in capital letters. Twisted rose – like nest fragments. Giorgi III (1156-1184) improper forging, the date is not written.